föräldraalliansen Sverige

KOMMUNALT GRUNDSKOLEINDEX 2007

Sammanfattande resultat 2007

Jämfört med förra året ökar indexet totalt för hela Sverige något. Den positiva förändringen beror av att lärartätheten ökat med 0,2 lärare per 100 elever. En liten ökning av hälso- och studiefrämjande resurser tas ut av större grupper och sämre personaltäthet på fritidshemmen.

Vi konstaterar också att skillnaderna mellan kommunerna ökar i förhållande till förra året. Generellt får glesbygdskommuner de högsta och storstadskommuner de lägsta värdena. Det finns dock betydande skillnader inom kommungrupperna som kan vara intressanta att studera vidare.

Årets bästa grundskolekommun är Pajala (förra året Pajala) och årets sämst placerade är Kinda (förra året Knivsta).

Den kommun som stigit mest i rankingen jämfört med 2006 är Borgholm som stigit 217 placeringar och återfinns på 20:e plats.

Föräldraalliansens grundskoleindex 2007

	Topp15
1	Pajala
2	Norsjö
3	Övertorneå
4	Dorotea
5	Överkalix
6	Arjeplog
7	Vilhelmina
8	Ragunda
9	Sorsele
10	Lund
11	Krokom
12	Åsele
13	Mörbylånga
14	Malå
15	Nybro

Årets raket	*Förändring ranking*	*Placering ranking*
Borgholm	217	20
Tidaholm	202	45
Jokkmokk	174	22
Vansbro	162	77
Hammarö	146	38

Årets dykare		
Ydre	-190	198
Munkfors	-208	286
Robertsfors	-212	246
Dals-Ed	-214	263
Skinnskatteberg	-226	280

Hela listan presenteras i rankingordning, alfabetisk ordning, förändring samt per län och kommungrupp på Föräldraalliansen Sveriges hemsida. www.foraldraalliansen.nu

Innehåll:

2. Kommunkarta
3. Kommentarer och diskussion
    3. Inledning
    3. Kommuner och kommungrupper
    4. Grundskoleindexet och måluppfyllelse
    5. Diskussion
6. Beskrivning

Föräldraalliansen Sverige
Box 1058 162 12 Vällingby
www.foraldraalliansen.nu info@foraldraalliansen.nu

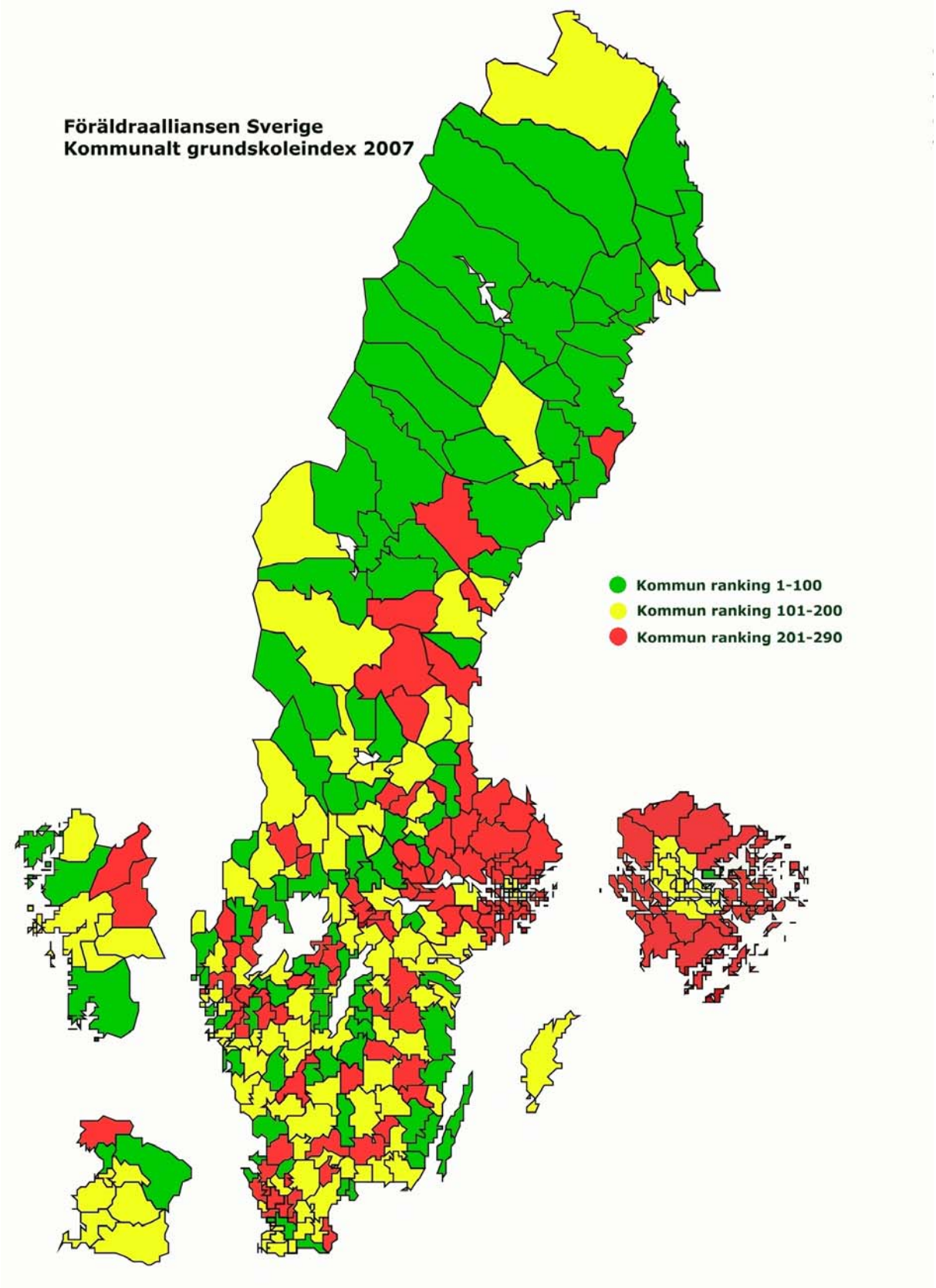

Ovanstående karta är gjord så att den kan jämföras med SKL:s kartor i Öppna jämförelser, Grundskola 2007
http://brs.skl.se/brsbibl/kata_documents/doc39038_1.pdf

Kommentarer och diskussion

Inledning

Föräldraalliansen verkar för en likvärdig skola av hög kvalitet i hela landet. Med likvärdig avser vi att varje elev, oavsett var man är född, var i landet man bor eller vilka föräldrar man har, skall ha samma möjligheter att uppnå grundskolans mål. Det innebär att resurserna inte kan fördelas lika utan att det i vissa skolor eller kommuner behövs mer verkliga resurser än i andra för att uppnå målen.

Vi har i denna ranking därför valt att, där det är möjligt, inte använda absoluta värden, t.ex. hur stor andel elever som uppnått målen eller absolut lärartäthet. Vi har istället jämfört måluppfyllelse i förhållande till kommunens förväntade, modellberäknade värde enligt SALSA[1]. På samma sätt har vi jämfört lärartätheten med ett modellberäknat värde utifrån varje kommuns elevsammansättning enligt SALSA. Vi menar att detta ger en mer rättvis bild av kommunens resultat och ambition för grundskolan än de undersökningar som visar absoluta värden om t.ex. måluppfyllelse.

Vi måste dock poängtera att Föräldraalliansen inte kan acceptera den generellt låga måluppfyllelsen i grundskolan. Vi ser med stor oro på att de som ansvarar för skolan inte tar sitt ansvar och skapar de resurser och förutsättningar i övrigt som krävs för att varje barn skall nå grundskolans mål.

Det är vår förhoppning att det kommunala grundskoleindexet skall kunna användas som underlag för diskussioner bland huvudmän och andra ansvariga för skolan om hur måluppfyllelsen i grundskolan kan öka. Vi hoppas också att det skall kunna vara ett hjälpmedel för föräldrar och föräldraföreningar som verkar för bättre villkor och förutsättningar för barnen i skolan och på fritidshemmen.

Kommuner och kommungrupper

Det finns betydande strukturella skillnader mellan Sveriges kommuner. De tre storstäderna kan på ett annat sätt erbjuda valmöjlighet och optimerade klasser än vad glesbygds- och småkommuner kan göra. I små kommuner kan antalet elever i avgångsklass vara färre än hundra elever. Det innebär att även små variationer i antal lärare eller i några få elevers måluppfyllelse får genomslag i indexet.

De nio första platserna i årets grundskoleindex intas av glesbygdskommuner. I de flesta fall gör man det i kraft av höga indexpoäng både avseende pedagogisk personal och måluppfyllelse.
Om vi ser på kommungrupper så placerar sig glesbygdskommunerna i topp medan övriga kommuner 12 500 – 25 000 invånare hamnar i botten. Den högsta absoluta måluppfyllelsen finns också bland glesbygdskommunerna (78,4%).

Kommungrupp	Genomsnittligt index
5. Glesbygdskommuner (39 st)	2,30
9. Övriga kommuner, mindre än 12 500 invånare (31 st)	2,10
6. Varuproducerande kommuner (40 st)	2,08
3. Större städer (27 st).	2,07
7. Övriga kommuner, över 25 000 invånare (34 st)	2,07
1. Storstäder (3 st)	2,06
4. Pendlingskommuner (41 st)	2,03
2. Förortskommuner (38 st)	2,01
8. Övriga kommuner, 12 500 - 25 000 invånare (37 st)	2,00

Men det är också bland glesbygdskommuner och övriga kommuner med färre än 12 500 invånare vi ser de största variationerna. Det skiljer nästan en poäng mellan högsta och lägsta värde i dessa kommungrupper.
För att göra indexet ytterligare användbart har vi valt att redovisa det också per kommungrupp vilket möjliggör för kommuner att jämföra sig med andra liknande kommuner.

[1] http://salsa.artisan.se/

Grundskoleindexet och måluppfyllelse

Föräldraalliansen har valt att ur ett föräldraperspektiv jämföra det vi menar med kvalitet i grundskolan. Det är därför intressant att jämföra det med måluppfyllelsen.

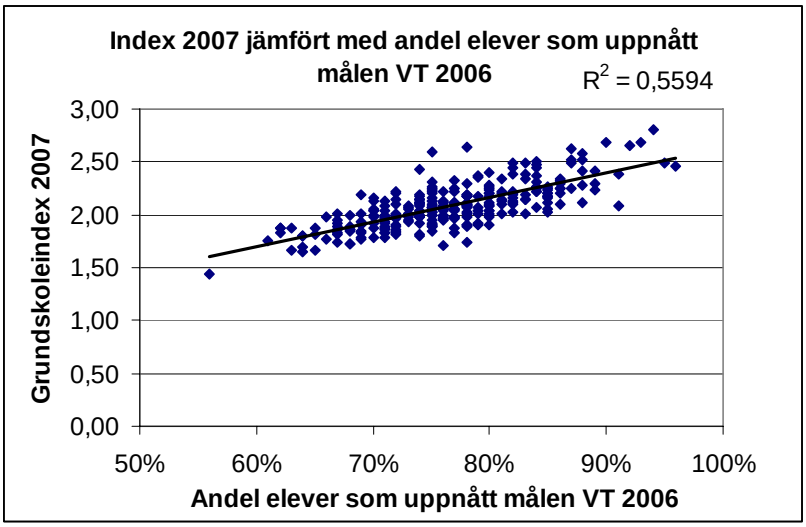

Ovanstående diagram visar på ett R^2-värde på 0,56. Vi ser här ett samband mellan Föräldraalliansens kommunala grundskoleindex och andelen elever som når grundskolans mål.

Vi uppnår ett ännu större samband om vi jämför förändringar mellan 2006 och 2007 års indexpoäng och motsvarande års förändring i måluppfyllelse.

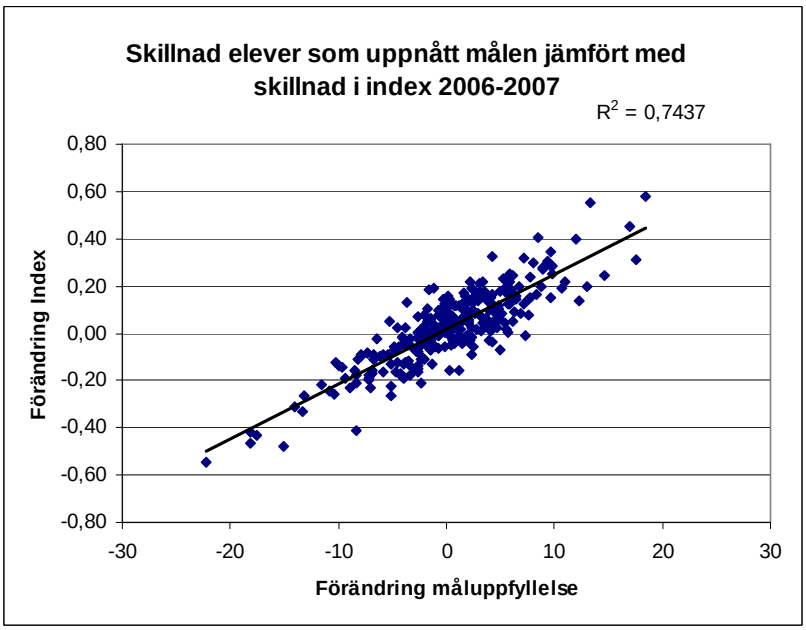

Det tydliga sambandet mellan grundskoleindexets relativa kvalitetsindikatorer och den absoluta måluppfyllelsen ger en tydlig bild av att skolans kvalitet har stor betydelse för resultatet.

Vi menar att det finns anledning att studera detta vidare och att kommunerna kan använda detta för att utveckla skolorna mot en högre måluppfyllelse.

Diskussion
Vad påverkar de stora skillnaderna mellan t.ex. näraliggande kommuner med liknande struktur och elevsammansättning?
Ska vi acceptera att valet av kommun förändrar förutsättningarna för våra elever att uppnå målen?

Ovan har vi redovisat några resultat, iakttagelser och jämförelser. I arbetet med grundskoleindexet har vi brett och förutsättningslöst studerat eventuella samband med andra variabler. Samtliga samband är svaga och några är överraskande medan förväntade samband har uteblivit.

Vi finner inget samband mellan kommunens storlek även om vi finner ett samband mellan indexet och kommungruppen. Vi ser ett visst samband med kommuninnevånarnas högre ålder och ett högt index. Vi finner ett visst samband mellan meritvärde och behörighet att söka gymnasieskolans nationella program, dock inte lika stort som sambandet mellan andelen elever som klarat målen och indexet. När vi jämför med hur kommunerna lyckats utjämna skillnader mellan pojkars och flickors måluppfyllelse får vi inget alls samband. Ett svagt samband finns mellan indexet och kostnader. Detta förstärks något om man tar bort kostnaden för lokaler.

Vi finner således inga enkla eller självklara lösningar men vi tror att en väsentlig faktor är inställningen till skolan. Och då menar vi allas inställning och attityd till skolan; elevers, föräldrars, skolpersonalens, huvudmännens, politikernas och det omgivande samhällets inställning.

Vi tycker därför att det är angeläget att bredda och fördjupa debatten om skolan, där alla aktörer för vilka skolans resultat och barns och ungas hälsa är viktiga, tillåts delta.

Föräldraalliansen Sverige
September 2007

Kommunalt grundskoleindex 2007 - beskrivning

Föräldraalliansen Sveriges kommunala grundskoleindex är ett kvalitetsindex som utgår från ett föräldraperspektiv. Fyra kvalitetsområden beräknas, viktas och läggs samman till ett sammanlagt kvalitetsindex för grundskolan i respektive kommun. Kommunerna rangordnas sedan från 1 till 290. Grundskoleindexet beräknades första gången 2006.

Syfte

Syftet med denna undersökning är att, på kommunal nivå, skapa ett kvalitetsindex för grundskolan i Sverige där hänsyn tas till både uppnådda resultat och satsade resurser med hänsyn tagen till kommunernas olika förutsättningar.
I stort kan man sammanfatta att vi försöker mäta kommunens resultat och ambitionsnivå för grundskolan. De kvalitetsområden vi beräknar är:

- Måluppfyllelse
- Pedagogisk personal
- Övriga hälso- och studiefrämjande resurser
- Fritidshemmen

Meningen är att kvalitetsindexet skall kunna förstås av alla och kunna användas för diskussion kring och utvecklingen av grundskolan i kommunerna.

Kvalitetsområden

Samtliga indikatorer är hämtade från Skolverkets öppna databaser.

Elever, skolor och kommuner har olika förutsättningar. Vi har därför inte, när det gäller måluppfyllelse, valt absoluta värden utan använt residualvärden från Skolverkets databas SALSA där det faktiska resultatet ställs mot ett modellberäknat resultat baserat på elevernas bakgrundsfaktorer.

Den pedagogiska personalen är skolans viktigaste resurs. Inte heller här har vi använt absoluta tal. Kommunens lärartäthet i förhållande till av Skolverket modellberäknat SALSA-värde för kommunen jämförs med lärartätheten per 100 elever år 2005 (8,2) i förhållande till ett antaget modellberäknat SALSA-värde[2] för hela riket (75%). Principen är att en kommun med lågt modellberäknat SALSA-värde bör ha en högre lärartäthet än en kommun med högt modellberäknat SALSA-värde.
Andelen lärare med pedagogisk utbildning och andelen pedagogisk personal förutom lärare har också beaktats.

Utöver detta har vi tagit hänsyn till kommunens kostnader för skolhälsovård, skolmåltider och läromedel samt gruppstorlek och personaltäthet på fritidshemmen.

Metod

Vi jämför kommuners resultat och satsningar på grundskolan genom att indexera och vikta följande parametrar:

- Skillnad (residual) mellan andelen elever som uppnått målen i grundskolan och, enligt SALSA, modellberäknad andel elever som borde uppnå målen för grundskolan.
- Lärartäthet uttryckt som antal lärare per 100 elever justerat med hänsyn tagen till kommunens modellberäknade SALSA-värde.
- Andelen lärare med pedagogisk utbildning.
- Andelen pedagogisk personal förutom lärare.
- Kommunens kostnader för skolhälsovård, skolmat och läromedel.
- Personaltäthet och gruppstorlek på fritidshemmen.

[2] Andel elever som på grund av sina bakgrundsfaktorer beräknas uppnå målen

Residual
Vi har utgått från Skolverkets databas SALSA där faktiska betygsresultat jämförs med ett modellberäknat värde där hänsyn tagits till elevernas bakgrund och förutsättningar såsom kön, invandrarbakgrund och föräldrarnas utbildningsnivå. Den kommun som uppnått bäst resultat hade 15 procentenheter fler elever som uppnådde målen i förhållande till modellberäknat värde (fö.å. 17%). Den sämsta kommunen hade 22 procentenheter lägre faktiskt värde än det modellberäknade (Fö.å. -18%).
Resultaten indexeras och viktas. Den kommun som har fått sämst resultat har fått -0,09 indexpoäng (fö.å. 0,00) och den kommun som har bäst resultat har uppnått 0,73 indexpoäng (fö.å.0,78)

Pedagogisk personal

Lärartäthet
Kommunens lärartäthet i förhållande till av Skolverket modellberäknat SALSA-värde för kommunen jämförs med lärartätheten per 100 elever år 2005 (8,2) i förhållande till ett antaget modellberäknat SALSA-värde för hela riket (75%).

Exempel:
Danderyd har 7,1 lärare per 100 elever och ett modellberäknat SALSA-värde på 87% vilket ger kommunen 1,00 indexpoäng.

Säffle har 8,1 lärare per 100 elever och ett modellberäknat SALSA-värde på 76% vilket ger kommunen 1,00 indexpoäng.

Högsta värde, 1,55 indexpoäng, får Överkalix som har 11,8 lärare per 100 elever och ett modellberäknat SALSA-värde på 81%.

Lägsta värde, 0,78 indexpoäng, får Sollefteå som har 6,1 lärare per 100 elever och ett modellberäknat SALSA-värde på 79%.

Eftersom lärartätheten i hela riket har ökat 2006 till 8,4 lärare per 100 elever (fö.å. 8,2) har indexpoängen för samtliga kommuner ökat med 0,08 (median 0,03).

Detta sett att beräkna lärartätheten är nytt för året. Tidigare jämförde vi med andelen elever som läste svenska som andraspråk. Förändringen i beräkningssätt innebär för den mest drabbade kommunen -0,13 indexpoäng och den mest gynnade 0,13 indexpoäng.
Förändringen per kommun på grund av ny beräkning redovisas separat.
http://www.foraldraalliansen.nu/filer/2007/pdf/Ny_berakning.pdf

Andel lärare med pedagogisk utbildning
Andelen lärare med pedagogisk utbildning i respektive kommun har multiplicerats med 0,2. En kommun med 100% utbildade lärare kan erhålla värdet 0,2.

Pedagogisk personal
Den andel av den pedagogiska personalen som inte utgörs av lärare redovisade som lärartäthet har beräknats och multiplicerats med 0,2. Den kommun som har fått högsta värdet har uppnått 0,28 och det lägsta värdet är 0.

Dessa tre värden räknas samman till ett index för pedagogisk personal. Den kommun som erhålligt lägsta värde har fått 0,97 (fö.å. 1,01), rikssnittet är 1,32 (fö.å 1,24), median 1.32 (fö. å. 1,29) och det högsta värdet för någon kommun är 1,81 (fö.å 1,72).

Övrigt
Varje kommuns kostnader för skolhälsovård, skolmat och läromedel år 2005 har jämförts med genomsnittet av de 10 kommuner som satsat mest inom respektive område år 2004. Detta index har sedan multiplicerats med 0,1. det lägsta värdet som uppnåtts är 0,11 rikssnittet är 0,17 och det högsta värdet är 0,35.

Fritidshem
Antalet inskrivna barn per avdelning har jämförts med riksgenomsnittet ,år 2005, 30,6 barn per avdelning och multipliceras med 0,1. På samma sätt har antalet barn per årsarbetare jämförts med riksgenomsnittet, år 2005, 18,4 barn per årsarbetare och multiplicerats med 0,1.
Dessa värden adderas. Högsta sammanlagda värdet är 0,36 (fö.å 0,44), Lägsta värdet är 0,11 (fö.å 0,12) rikssnitt är 0,19 (fö.å 0,20).

Kvalitetsindex
Samtliga värden räknas samman till ett kvalitetsindex för varje kommun avseende grundskolan. Vi redovisar samtliga kommuner dels rangordnade från 1-290 och dels i alfabetisk ordning.

För att få ett grepp om hur en kommun har placerat sig i de olika kvalitetsområdena i förhållande till andra kommuner har respektive parameter och det sammanvägda kvalitetsindexet färgmarkerats. De 100 högst rankade kommunerna totalt och för varje kvalitetsområde har fått en grön färgmarkering. De kommuner som placerat sig på plats 101-200 på rankingen har fått en gul markering och de 90 kommuner som hamnat sist på rankingen har fått en röd/rosa markering.

Vad som saknas
Detta kvalitetsindex utgår från Skolverkets öppna databaser. Där har vi, ur ett föräldraperspektiv, valt och viktat för oss viktiga parametrar som avspeglar grundskolans olika kvaliteter. Vad som saknas är nationell likvärdig information om hur elever och föräldrar själva upplever kvaliteten i grundskolan i sin kommun.

Anmärkningar
I några fall saknas uppgifter i skolverkets databaser. Det gäller pedagogisk personal i Ljusnarsberg och Nynäshamn. Samt antal barn per årsarbetare i fritidshemmen för Malå, Strängnäs, Tomelilla, Vallentuna och Överkalix.
Vi har då använt data från året innan.

Källor
Skolverkets databas för jämförelsetal: http://www.jmftal.artisan.se/
Skolverkets databas SALSA: http://salsa.artisan.se/